

▣ XV AIEJI ▣ **WORLD CONGRESS** ★ **CONGRÈS MONDIAL**

▣ III ESTATAL ▣ **CONGRÉS DE L'EDUCADOR SOCIAL** ★ **CONGRESO DEL EDUCADOR SOCIAL**

BARCELONA - 6-9 JUNY 2001

TAULA RODONA C2. ÈTICA Y POLÍTQUES SOCIALS

Vicenç Navarro
Universitat Pompeu Fabra
The Johns Hopkins University
Catalunya

AMB EL SUPORT DE:

**Diputació
Barcelona**
xarxa de municipis

*Barcelona,
la ciutat de les persones*
Ajuntament de Barcelona

Socrates

AMB EL PATROCINI DE:

1. INTRODUCCIÓ: L'EXCESSIU TRIOMFALISME

Si em permeteu, faré una petita correcció de la presentació de la meva persona. No he estat dos anys als Estats Units, sinó trenta-dos.

L'any 1962 me'n vaig haver d'anar del nostre país, Catalunya, per raons polítiques. Vaig participar molt activament en la lluita antifeixista. Després de la mort del dictador, les autoritats acadèmiques de la UB i de la UPF em van convidar, molt amablement, a poder integrar-me de nou al meu país. Però he estat trenta-dos anys als EUA.

Bé, els agraeixo moltíssim la invitació a compartir amb vostès les meves observacions sobre la situació de les desigualtats socials a Catalunya i a Espanya. I el que faré és compartir amb vostès moltes dades empíriques, resum d'un llibre nou que es diu *Neoliberalismo y Estado de bienestar*; i que es va exhaurir en tres mesos, la qual cosa em va sorprendre molt. Ara ha sortit una segona edició bastant estesa; i, en el cas que se sentin motivats arran de la presentació que faré, els animo a llegir aquest llibre.

Com els deia, em preocupa molt la visió un pèl triomfalista que existeix i que queda reflectida en la famosa frase "España va bien", que alguns també han traduït per "Catalunya va bé", i que amaga una visió excessivament optimista que no deixa veure els problemes -que jo crec que encara són molt greus- que tenim aquí, a Catalunya i a Espanya.

Aleshores, potser com a resultat de la cultura anglosaxona en la qual he viscut trenta-cinc anys, estic acostumat a fer discursos mitjançant la presentació de dades. Presentació molt poc retòrica però amb moltes dades. Jo animo a qui estigui en desacord amb els meus arguments que es refereixi a les dades, no a les motivacions o a d'altres tipus d'elements del discurs.

2. L'ENDARRERIMENT HISTÒRIC DEL NOSTRE ESTAT DE BENESTAR

La primera cosa que podem veure quan analitzem l'estat de benestar a Espanya és que es troba poc desenvolupat. Si analitzem la despesa social per càpita, per exemple, veiem que ens trobem per darrere de la mitjana d'Europa. Segurament em diran, "Home! És lògic, perquè som més pobres", que és un argument legítim. Ara bé, allò que és preocupant és que ens gastem fins i tot menys del que ens pertany segons el nivell de desenvolupament econòmic que tenim. Per exemple, Espanya és un 74% rica respecte a la mitjana europea. Això vol dir que el producte intern per càpita és el 75% de la mitjana europea. En canvi, si analitzen la despesa social per càpita, aquesta no és el 75% de la despesa social per càpita d'Europa sinó el 62%. Ens queda, aleshores, un 12 o 13% de dèficit. O sigui, segons el nivell de desenvolupament econòmic, ens podríem gastar més del que estem gastant. Suposo m'estic explicant bé. Si no, després m'ho pregunten i els ho aclariré.

2.1.1. D'on venim: les conseqüències del franquisme

Experimentem un endarreriment històric molt important. En aquest aspecte hem de tenir en compte que el què ara passa està molt marcat pel què ha succeït en el passat. I el nostre passat ha estat quaranta anys d'una dictadura de classe molt forta que va ser molt repressiva. I aprofito per dir que a mi em preocupa molt el què està passant a Catalunya, on la joventut no recorda o no sap l'enorme repressió que va arribar a patir aquest país. Va ser un estat molt repressiu. Jo recordo que durant els anys cinquanta, quan estàvem amb la lluita antifeixista, era molt repressiu. L'Estat espanyol encara té avui trets d'aquesta repressió. Com? Som el país d'Europa que té més policies per mil habitants. O sigui, que hi ha una enorme quantitat de branques de la policia a l'Estat espanyol, la qual cosa també reflecteix Catalunya. En canvi, som el país d'Europa que té menys assistents socials per mil vells o persones de la tercera edat. Això ja diu molt sobre d'on venim. Són quaranta anys d'una dictadura molt repressiva amb molt poca consciència social.

2.1.2. La família cobreix el gran dèficit de l'estat de benestar

Aleshores, l'estat de benestar català i espanyol està poc desenvolupat. Qui cobreix aquestes insuficiències de l'estat de benestar? La família. I sempre que diem la família, vol dir la dona. M'explico. Qui té cura dels nens? Qui té cura dels avis? Aquests serveis són essencials en tota societat i, naturalment, la família sempre tindrà una gran responsabilitat, si no la que més. Però no hi ha un xarxa de serveis que ajudi aquesta família. En aquest aspecte, la família catalana es troba sobrecarregada. Com vostès saben, i com segurament poden experimentar-ho, no hi ha a Catalunya uns serveis universals d'ajut a la família, que vol dir que pel fet de ser català o resident ja es pugui tenir dret a serveis de guarderia infantils, escoles infantils o serveis domiciliaris als vells. Aquest dret no existeix. Aquest dret existeix, en canvi, a molts països d'Europa. La dona catalana té cura dels nens, dels avis, dels membres de la família, dels joves que, encara que tinguin 27 o 28 anys, són a casa perquè no tenen treball o perquè el treball no és fix i no tenen habitatge, fet que endarrereix el moment de deixar la casa dels pares. Això vol dir que les joves es casen més tard i quan tenen nens en tenen menys. Això explica que Espanya i Catalunya siguem el país del món amb una fertilitat més baixa, junt amb Itàlia. Aleshores, la baixa fertilitat de Catalunya es basa en la sobrecarrega que té la dona. La dona jove vol entrar en el mercat de treball i combinar professió i família. La dona jove vol fer les dues cases i les joves no faran allò que les seves mares han fet. Aquesta jove vol entrar en el mercat de treball. I necessita un ajut (uns serveis) que no se li dona per part de la societat. Pensin vostès que només el 38% de les dones són al mercat de treball, el percentatge més baix a Europa (com Itàlia). Però no és perquè les dones no vulguin treballar en el món laboral. La raó és que els costa sortir de casa i combinar les tasques professionals amb les tasques familiars. I és aquesta situació la que fa que, quan la dona jove vol entrar en el mercat de treball, endarrereixi més i més la formació de la família perquè no pot

absorbir la feina de la professió i la feina de la família. És més, aquesta dona que vol treballar també té dificultats per trobar llocs de treball.

Els explico una anècdota que reflecteix molt bé el que estic intentant dir. Jo me'n vaig haver d'anar el 1962 de Catalunya. La policia política que és de la "Brigada Social" m'estava seguint i vaig haver de marxar, i Suècia em va donar la benvinguda. Vaig estar treballant a Suècia, amb el suport del govern, i allà vaig tenir un desenvolupament molt important en la meua vida quan vaig trobar una dona sueca amb la qual em vaig casar. La meua dona de 35 anys és sueca i, per tant, la meua sogra també és sueca. La meua sogra de 86 anys va caure en fa uns cinc i es va trencar el fèmur, la van hospitalitzar i després la van atendre a casa seva. Gairebé al mateix temps, la meua mare de 96 anys va caure aquí, a Barcelona, es va trencar el maluc: Així vaig poder veure com dues societats la sueca i la catalana resolien aquest problema que és bastant freqüent. Vaig poder veure com la societat sueca atenia la meua sogra i com la societat catalana atenia la meua mare. Doncs, mirin vostès, la meua sogra tenia dret a cinc visites al dia: una al matí, en que venia una visita dels serveis socials, la netejaven i li feien l'esmorzar; una altra, al migdia, venia i li feia el dinar; una altra venia a la tarda, i l'acompanyava, li portava llibres i la portava a passejar; una altra, a la nit, venia i li feia el sopar i la posava al llit i una altra a les dues de la matinada venia i la portava al lavabo. Cinc visites al dia. Diran, caram, quin luxe! Doncs, mirin, jo sóc conegut a Suècia i escric freqüentment sobre aquest país, on existeix una estima general cap al meu treball i on tinc amics en el govern. I quan jo un dia dinava amb el ministre d'Afers Socials, em deia: "Això ho fem per la teua sogra; no tan sols perquè és un servei molt popular -que ho és-, sinó perquè és més econòmic tenir la teua sogra a casa seva que no en una institució. A més a més, creem ocupació, que és molt important". Pensin vostès en la participació de la dona.

A Suècia un 73% de les dones adultes treballa, és de les més altes avui a Europa (A Catalunya n'és d'un 38%).

Bé, veiem els serveis a Barcelona el 1992. La meua mare no tenia cap d'aquests serveis. L'únic que podia tenir la meua mare (que era una mestra), amb l'ajuda dels fills, eren els serveis d'una agència comercial que cobrava "un ronyó". Les treballadores socials que venien a casa eren peruanes, les quals cobraven molt poc i no tenien cap formació sobre com atendre els vells; i, a més a més, no oferien cap dels serveis que donava el govern suec. En realitat, venien només unes hores per fer-li companyia. Aleshores, qui supleix les deficiències de l'estat de benestar català? Qui atenia la meua mare? La meua germana. Les dones, a Catalunya, substitueixen les enormes insuficiències de l'estat de benestar català.

2.1.3. Costos humans d'aquesta situació

Les dones i les famílies es troben sobrecarregades a Catalunya. A mi em preocupa molt quan sento dirigents del nostre país que diuen que les famílies

encara no fan prou. Si les escoles no funcionen, és perquè els pares no se n'encarreguen. Si la fertilitat és massa baixa, és perquè les dones no compleixen amb el seu deure patriòtic de produir fills, etc. Aquest missatge és molt fort. Que enmig del que està passant un senyor d'una opció política que no esmentaré, perquè no se'm vegi sectari, digui que "*Las familias españolas no están haciendo su labor patriótica*" perquè tenen una fertilitat baixa, m'aclapara. Ho trobo tan profundament reaccionari! Jo puc garantir que, quan vaig llegir això, em van entrar nàusees. Aquesta persona, malgrat ser dirigent d'aquest país, no coneix que està passant al carrer. No coneix què està passant a les famílies espanyoles -sobretot a les dones-, que es troben sobrecarregades. I el cost d'aquesta sobrecarrega és molt elevat.

Jo vaig tenir el privilegi de ser nomenat pel Govern espanyol, l'any 1992, president d'una comissió per analitzar l'impacte de les desigualtats socials en la qualitat de vida arreu d'Espanya. Quan m'ho van proposar, vaig dir "d'acord, però amb una condició" -perquè jo he treballat amb aquests temes molts anys i sé que aquests temes poden ser molt polèmics-, "que tingui plena autonomia i independència". O sigui, que no acceptaré cap tipus de pressió política. M'ho van respectar, i dos anys després la Comissió va produir aquest informe. El que passa és que va ser un mes abans que hi hagués les eleccions legislatives, i el nou govern del PP mai no ha distribuït aquest document. És quasi un document clandestí sobre la qualitat de vida de la població espanyola. I hi vam poder veure que la persona o grup de persones d'aquest país que té més malalties a causa de l'estrès és la dona de 30 a 50 anys. Hi ha un cost en la sobrecarrega de la família.

2.1.4. La necessitat de canvis de valors

Aleshores la solució a aquesta sobrecarrega és a molts nivells: un d'ells (és important dir-ho) és que també s'han de definir les responsabilitats dins la família; l'home ha d'ajudar la dona. En aquest aspecte no es fa tant com es podria fer. Les dades també ho demostren, per exemple, la dona espanyola és la que passa més hores treballant en tasques de la família, 48 hores a la setmana. Al nord d'Europa són 22 hores. Però és que l'home suec es passa 20 hores a la setmana en tasques familiars. L'home espanyol i català només s'hi està 3 hores a la setmana.

Em preocupa, a vegades, que no s'està reforçant en els joves la necessitat de compartir les feines de la casa. Ho dic perquè jo faig docència a la Pompeu Fabra, i també a *The Johns Hopkins University* i cada any faig la mateixa pregunta als meus estudiants. Són gent jove, de 20 a 22 anys; i els pregunto "quants de vostès saben preparar un plat d'espaguetis?" I només demano aquesta pregunta als nois, no a les noies a la UPF, d'una classe de cent, aixequen la mà uns vint. Descompto una miqueta per la cosa hiperbòlica que contesten davant de les noies. Aleshores, em quedo amb uns quinze. Jo faig la mateixa pregunta a Hopkins entre els meus estudiants: em contesten així aproximadament uns setanta de cent. M'ho crec. Per què? Perquè els joves als EUA deixen les famílies als 17 anys i s'han d'espavilar pel seu compte. Jo

tinc un fill que va néixer als Estats Units, és americà, i ara està estudiant medicina a Nova York. Ell va deixar la casa als 17 anys. A partir d'aleshores ell ha de cuinar i ha de fer les seves feines. En canvi, aquí els joves es queden amb la família i la mare continua cuinant. No estic fent una crítica a la joventut. Estic fent una crítica a un sistema que produeix unes dependències que no són bones ni per a la mare ni per als fills.

2.1.5. Les solucions: el dret a serveis d'ajut a la família

Quina en seria la solució? La solució és complexa però requereix, entre d'altres, l'establiment dels serveis d'ajuda a la família. És un punt clau. S'ha d'acceptar l'accés al servei d'ajut a la família, (guarderies, serveis domiciliaris als vells, etc.), com a dret universal. Així com s'ha acceptat que el dret a la sanitat i el dret a l'educació és un dret universal aquí, a Catalunya i a Espanya, s'ha d'acceptar que el dret d'accés als serveis d'atenció als infants i als vells sigui un dret de les famílies. Això és fonamental. Que hi hagi una demanda popular cap a les institucions polítiques per la universalització dels serveis d'ajut a la família.

Com els deia, això també ens ajudaria molt a resoldre el problema de l'atur, que és un altre dels grans problemes socials que tenim aquí. I, per favor, em molesta quan sento dirigents polítics d'aquest país dient que hem resolt el problema de l'ocupació. No ho entenc. És molt fàcil, mirin les xifres de l'EPA i de la UE, i veuran que no l'hem resolt, en absolut. Catalunya té una taxa d'atur molt elevada i, entre la joventut, encara és més elevada. O sigui que no és acceptable aquest triomfalisme a Catalunya. Tenim un problema d'atur i, si no, vagin als barris obrers de Barcelona i ho veuran. És important reconèixer que aquest problema existeix i que és molt greu. Aleshores, pensin el que em deia el ministre d'Afers Socials de Suècia: "Vicenç, creem ocupació". Aquests serveis crearien una enorme quantitat d'ocupació. Mirin vostès, si a Catalunya i a Espanya tinguéssim el percentatge de població adulta treballant en el servei d'ajuts a la família, en els serveis sociocomunitaris i en els serveis sanitaris que té Suècia no tindríem atur a Catalunya. M'explico bé. Ho repeteixo. Si nosaltres tinguéssim el percentatge de població adulta treballant en els serveis de l'estat de benestar que té Suècia no tindríem atur.

Suècia té un 13% de la població adulta treballant en aquests tipus de serveis; nosaltres només en tenim un 3%. Si, en lloc d'un 3%, tinguéssim un 13%, desapareixeria la taxa d'atur d'una manera molt espectacular i augmentaríem la taxa d'ocupació per arribar a la mitjana d'Europa.

Bé, dins d'aquesta situació vull afegir, a més a més, que la integració de la dona al mercat de treball crea una demanda pels serveis que la dona abans proveïa a casa. Als Estats Units s'ha calculat que per cada dona que entra al mercat de treball es genera la necessitat de crear-ne dos llocs més. Com? Perquè, quan aquesta dona està treballant al mercat de treball, els serveis que abans feia a casa ara han de ser provats per treballadors en bugaderies,

restaurants, etc. Aleshores, la integració de la dona al mercat de treball crea treball.

La incorporació de la dona augmentaria també la taxa d'ocupació. La taxa d'ocupació és el percentatge de la població que està treballant a Catalunya i Espanya, i aquesta és molt baixa, de les més baixes d'Europa. I això és un altre problema. Només el 50% de la població d'adults està treballant. Gairebé mai no es parla d'aquesta dada, però és tan important com la de l'atur. És important també per entendre el nivell de riquesa. Si nosaltres tinguéssim el percentatge d'ocupació que té el nord d'Europa, ja tindríem el nivell de riquesa de mitjana d'Europa. O sigui, quan la gent treballa crea riquesa. Aleshores, part de la pobresa relativa que tenim a Espanya es deu a la baixa ocupació que existeix en aquest país. S'ha d'ajudar que aquesta ocupació augmenti i això requereix facilitar la integració de la dona en el mercat de treball.

2.1.6. L'argument de la manca de recursos

Bé, em diran: "Home com m'han dit moltes vegades, Vicenç, això és molt maco però com ho pagarem?" Doncs, miri, recordin el que els deia el ministre de Suècia: "és més econòmic tenir la teva sogra a casa seva que no en una institució". Crear aquests serveis pot significar un estalvi. Ara bé, també haurem d'augmentar la despesa pública. I aquí hi ha un punt que és molt important; les desigualtats de renda d'aquest país. Les dades ho demostren: Catalunya i Espanya són dels països d'Europa que tenen unes desigualtats de rendes més accentuades. És més, segons l'últim estudi més rigorós que s'ha fet sobre aquest tipus d'estudis, que és el de *Luxemburg Study*, entre els països desenvolupats, només els Estats Units, Rússia i dos països més de la UE tenen unes desigualtats de renda més accentuades que Espanya. Les rendes familiars superiors són 4.4 vegades les rendes familiars inferiors. A Suècia són 2.3. Hi ha unes grans desigualtats socials. Desigualtats, per tant, que també es reflecteixen en indicadors de qualitat de vida. Per exemple, aquí a Catalunya la diferència entre la taxa d'esperança de vida entre la gent rica que viu a la part alta de la ciutat (Pedralbes i Sarrià) i la gent pobre que viu a la part baixa de la ciutat (Montjuïc) és de deu anys. Pensin que són deu anys d'estar viu o d'estar mort. A Europa és de 6 anys. O sigui, que aquestes desigualtats són unes desigualtats molt preocupants.

Aleshores, tenim un altre problema. Som un dels estats menys redistributius d'Europa. Els explico la diferència, per exemple, entre Bèlgica i Espanya. Mirin vostès, només perquè es facin una idea. El 28% de la població belga seria pobre si no fos per l'estat de benestar, que és el mateix percentatge que Espanya. Si no hi hagués un estat de benestar, el 28% d'espanyols serien pobres. Però, analitzem què passa després d'intervenir-hi l'estat de benestar. Com intervé l'estat de benestar? Doncs, en part, sostraient fons mitjançant taxes i impostos i sumant fons de la família mitjançant les transferències, que són les pensions, i d'altres tipus de transferències. Espero que m'expliqui bé. Doncs després de l'estat de benestar a Bèlgica, la pobresa passa del 28% de

la població a un 5%, amb una taxa de reducció de pobresa d'un 80%. Mentre que a Espanya passa només d'un 28% de la població a un 10%, amb una taxa de reducció del 63%. En realitat l'Estat espanyol és menys redistributiu que la majoria d'estats a Europa. I això, per què? Per l'herència històrica. El feixisme era una dictadura de classe i això es pot veure analitzant les polítiques fiscals. Per al capital i les rendes altes, aquest país era un paradís. En canvi, la classe treballadora estava castigada per una repressió forta i era la que pagava impostos.

Bé, a partir de la democràcia es fa molt: l'any 78 comença la reforma fiscal i s'avança notablement. En aquest aspecte, es millora molt la progressivitat fiscal, però el punt de partida és tan baix que encara que durant els anys 80 i 90 Espanya va ser dels països que més van reduir les desigualtats de renda a Europa, així i tot, com que el punt de partida era tan baix, encara avui tenim una de les desigualtats de rendes més accentuades d'Europa. No sols d'Europa sinó també dels països capitalistes desenvolupats. Aleshores, si vostès posen aquestes dues dades: d'una banda, que les desigualtats de rendes són molt accentuades i, de l'altra, que l'estat és poc redistribuïdor, ja poden, automàticament, veure on és la solució. No és que no tinguem diners en aquest país. En tenim. Però és que l'estat ha de millorar la seva capacitat redistribuïdora al contrari del que està fent el govern conservador espanyol actual.

2.1.7. No són arguments econòmics, sinó polítics

Aleshores, és des d'aquest punt de vista que és molt important que es digui a la població que els problemes que tenim no són econòmics, sinó polítics. És molt important que aquest missatge es vagi dient a la població. La qüestió és que no hi ha voluntat política per resoldre alguns d'aquests problemes. No és que no tinguem els fons; és que no es vol seguir cartes polítiques per no entrar en conflicte amb unes estructures de poder molt accentuades.

Els vull comentar un fet. Mirin vostès. A partir de la mort del dictador, jo vaig poder tornar a Catalunya i a Espanya, on em convidaven de tant en tant, i també he pogut assessorar diversos ministres del govern espanyol. Bé, una de les coses que em va preocupar molt és que el 22% del que ens gastem a Catalunya i Espanya en la sanitat correspon a la despesa sanitària en farmàcia. Que és molt, eh! Pensen que és un dels països on es gasta més en farmàcia. Per què? Bé, per regla general es diu "és que els pensionistes i els ciutadans abusen de les farmàcies". Bé, podria ser una tesi molt legítima.

Ara bé, com totes les tesis, són verificables o no, i cal mirar les dades. Jo em vaig prendre la molèstia de veure les dades i el nombre de prescripcions per a pensionistes a Catalunya i a Espanya, i resulta més baixa que a Europa. Naturalment que hi deu haver abusos de tant en tant, però estem parlant pel que fa a les mitjanes. I tenint-les en compte no hi ha cap evidència que la població espanyola estigui abusant del sistema. En canvi, hi ha una altra raó de la qual no es parla i que pot afectar aquesta despesa tan alta. Doncs, mirin

vostès, és l'enorme poder de la indústria farmacèutica. I els explicaré com. No sé si vostès saben què és un producte genèric. Un producte genèric és la mateixa substància que el producte comercial, té la mateixa intensitat biològica. O sigui, que la casa Roche fa un producte i, després que la patent està expirada, qualsevol companyia pot produir aquest producte se'n diu genèric. Mirin, jo vaig estar treballant amb la senyora Clinton, la qual em va honrar amb la seva confiança i em va convidar a la Casa Blanca per fer la reforma sanitària, que va fracassar. Ara bé, vaig tenir l'oportunitat de comptar amb moltes dades. Quan un treballa a la Casa Blanca, té molt accés a la informació. Doncs, mirin vostès, el govern federal nord-americà no paga mai per un producte comercial si hi ha un producte genèric; i ells estimulen la creació de productes genèrics. Els Estats Units es gasten un 9% de la despesa pública en farmàcia. Per què? Per la gran utilització de productes genèrics. O sigui, el govern federal paga el 83% de la despesa farmacèutica en genèrics. En realitat, és més del 80%. Saben vostès quin és el percentatge genèric en la farmàcia pública espanyola? Només un 3%, una cosa totalment sorprenent.

Els explicaré una altra anècdota. La que havia estat viceministra de sanitat del govern nord-americà del president Carter, quan va deixar el govern, va venir al meu equip de Hopkins. Era professora i un dia, anant a Madrid, la vaig convidar. Jo, que conec molt la gent que està en el poder perquè havíem estat a la presó junts als anys cinquanta, truco a un ministre (no els en diré el nom), anem a sopar i hi porto la senyora Davies, que era l'exministra. Estàvem sopant i el ministre, com fan tots els ministres, va intentar mostrar la gran tasca que estaven fent, cosa que em sembla molt bé. Ara bé, mentre estàvem parlant del tema de la despesa farmacèutica, la Sra. Davies, molt americana, molt transparent, estava incomòda. Mentre el ministre l'estava intentant impressionar, jo veia que la Sra. Davies cada vegada feia una cara de més frustració i al final no es va controlar i li va dir: "Escolti, un moment, un moment. Vostè diu que és el comprador més important de farmàcia en el país, el que anomenem als EUA *single buyer*, o sigui, vostè és el que compra en el país?" El ministre, una miqueta sorprès, li va respondre: "Sí, jo sóc el que compro". I la Sra. Davies li va respondre: "Escolti'm, jo no ho entenc, per què paga vostè 70\$ per productes farmacèutics quan els pot tenir per 7, és que jo no ho entenc!" Jo no em vaig poder controlar i li vaig dir al ministre: "Escolta'm, et garanteixo que la Sra. Davies no és trotskista". Perquè hi ha moltes cases de sentit comú que en aquest país semblen radicals perquè la cultura dominant està tan situada a la dreta.

La resposta de tots els ministres i alguns consellers d'aquí: "Vicenç - a vegades ho diuen si estàs dinant, després d'una copa de vi -, és que la indústria farmacèutica és molt poderosa i hem d'anar a poc a poc". Ara bé, un 3% en genèrics és anar massa a poc a poc. Aleshores, no és un tema econòmic, és un tema polític, diguem les coses clares. Si en lloc del 22% de la despesa pública en farmàcia, ens gastéssim un 9%, tindríem molts diners per expandir els serveis domiciliaris als vells, per exemple. No és cert que no ho puguem pagar, ho podem pagar. Ara bé, ens hem d'enfrontar amb molts

poders. Mirin el que està passant aquests dies. El govern dóna 1.3 bilions de pessetes a les companyies elèctriques. Amb això tindríem serveis de guarderia infantil per a tot el país.

Per això, des que he tornat a Catalunya, el missatge que jo vull transmetre a la població catalana és que no es creguin el que els diuen quan afirmen que no tenim fons. Jo també sóc economista i he estat catedràtic d'economia de la UB. Jo em vaig formar, quan vaig ser a Suècia, amb el Dr. Gunnar Myrdal, premi Nobel d'economia i uns dels economistes més importants del segle XX. Ara bé, com a economista, els garanteixo que no hi ha cap credibilitat en aquest missatge que no tenim diners. És un tema polític. Aleshores, és fonamental que dins la població catalana hi hagi una pressió cap a les institucions polítiques per establir aquests drets. El que s'ha de fer és augmentar les expectatives de la població, no reduir-les per anar pressionant, perquè d'aquesta manera es vagin corregint les desigualtats, d'una banda, i anar també resolent aquests problemes que són molt greus.

2.1.8. Els falsos dilemes entre equitat i eficiència

I ara voldria acabar fent dos comentaris sobre l'equitat i l'eficiència. Perquè també es diu, dins d'aquest discurs econòmic, que l'equitat interfereix en l'eficiència econòmica. Què vol dir això? Són paraules de gran pompositat. Diuen que tenim un estat de benestar massa desenvolupat i que, aleshores, interfereix en l'eficiència econòmica. El governador del Banc d'Espanya ho ha dit diverses vegades. A mi, em preocupa molt aquest missatge perquè l'evidència empírica i científica que existeix és aclaparadora, i va, precisament, en el sentit contrari. Que l'equitat és una condició per a l'eficiència. I els vull explicar dos fets de l'estat de benestar que demostren el que els estic dient: un és l'escola i l'altre és la sanitat.

A Catalunya, vostès saben que fa poc va sortir un estudi sobre l'escola espanyola, en el qual es constata que l'escola catalana estava per darrere pel que fa als indicadors de qualitat. No sé si vostès se'n recorden. Un dirigent del nostre govern va dir que es devia als immigrants. Em sembla molt fort. Bé, és una tesi, també, que podria ser. Jo mai no dic que no d'entrada, jo he de veure les dades. Diguin les coses que diguin. Ara, és clar, que es digui públicament també és perillós. Doncs, jo em vaig prendre la molèstia de buscar dades per Internet sobre això, ja que avui és molt senzill aconseguir-ne. Vaig al meu despatx, miro l'ordinador. Vaig a l'OCDE; dades sobre percentatge de dades d'immigrants per escoles a la UE, qualitat dels immigrants, etc. Doncs bé, jo els garanteixo que aquesta tesi no és sostenible.

2.1.9. L'escola a Catalunya i a Espanya

En canvi, una dada molt important -hi ha un equip d'economistes aquí, a la Universitat de Barcelona, que ho ha fet molt bé és la despesa per càpita a l'escola a Espanya. I l'escola pública catalana és una de les que tenen menys

despeses per estudiant. La despesa per estudiant a l'escola pública catalana és més baixa que a la resta d'Espanya.

Però hi ha d'altres dades que em preocupen encara més. L'escola espanyola, tant pública com privada, està per darrere de la mitjana d'Europa i de bon tros. L'OCDE fa cada any unes enquestes sobre la qualitat de les escoles a tots els països que la integren. Com vostès saben, l'OCDE és el club dels països capitalistes desenvolupats més rics. Aleshores, tenint en compte indicadors objectius com ara el coneixement de matemàtiques, el coneixement científic o la comprensió de lectura, els estudiants de 12 a 14 anys tant de les escoles públiques com privades a Espanya estan per darrere dels pitjors estudiants de França, Alemanya, Corea, Bèlgica, Holanda i altres. Això és molt preocupant.

Aquí a Catalunya també observem que el percentatge de la població infantil que va a l'escola privada és dels més alts d'Europa. Aleshores, què està passant aquí? Que les classes mitjana-alta porten els fills i filles a l'escola privada. En certa manera, per tenir una distància de la pública perquè estan preocupats pel que ells interpreten que passa a la pública. Però això no resol el problema ni dels uns ni dels altres. Per què? Perquè, si l'escola pública és molt baixa, no es necessita molt per estar per sobre. I això és el que passa. Les millors escoles privades a Europa són les que tenen les millors escoles públiques.

Aleshores, això que es vagi a la privada abandonant la pública afebleix la pública d'una manera molt notable, però també la privada. Ho dic perquè això és molt important. Quina és la millor escola que hi ha avui a Europa? La noruega i la sueca. Per què? Perquè tant el banquer com el fill del treballador de la banca van a la mateixa escola. I el banquer té molta pressió per assegurar-se que l'escola és bona.

Aleshores, la solidaritat i la cohesió social és el més eficient. Aquí la gent que envia els seus nens a la privada estan satisfets. Però escolti'm, el nostre denominador ja no és Espanya, és Europa! Estarem millor aquí, però pensi que els seus fills estaran competint amb alemanys i suecs que tenen millors escoles. Aquesta manca de cohesió social és ineficient.

2.1.10. La sanitat

Els explico un altre problema. La sanitat. De nou a Catalunya tenim el percentatge de població que va a la privada més alt d'Espanya. I la privada és millor que la pública en elements clau com ara la capacitat d'elecció, l'aspecte hotel·ler i el tracte personal.

Elements clau.

Jo he dit a molts ministres: "Escolteu, congeleu tecnologia mèdica, invertiu a millorar l'aspecte físic i psicològic de l'entorn hospitalari. Poseu-vos com a

objectiu que una habitació hospitalària tingui només un llit amb flors, un televisor i un telèfon. Això és un objectiu clau". No m'han fet cas.

Aleshores, aquest és el repte. Perquè, d'una altra banda, la gent sap i sobretot els professionals saben, que la pública és millor que la privada en infraestructura científica i tècnica. Jo conec gent de la burgesia catalana que ha mort en la privada i que estaria viva si hagués anat a la pública. I els en puc donar noms.

És tan obvi que allà que es necessita no és aquesta manca de solidaritat i aquesta manca de cohesió social. El que cal és una cohesió social en que uns i altres estiguin integrats en un mateix sistema que tingui riquesa, infraestructura científica, un tracte personal, una capacitat d'elecció i un tracte amable i cordial. És tan obvi!

Aquesta divisió en classes socials amb aquestes desigualtats socials és molt poc eficient.

Sàpiguen, aleshores, que l'equitat no va en contra de l'eficiència. L'eficiència es basa en l'equitat i aquesta equitat és fonamental per a l'eficiència econòmica. És per això que he volgut parlar també d'aquest tema. Perdonin que m'he allargat massa, però em disculpo pel temps que m'he pres. Però, en fi, el que intentava era compartir amb vostès les meves reflexions sobre el present, passat i futur del nostre país i del nostre poble. Gràcies per la seva atenció.

Aquest projecte s'ha dut a terme amb el recolzament de la Comunitat Europea.

El contingut d'aquest projecte no reflecteix necessàriament les opinions de la Comunitat Europea, ni implica cap responsabilitat per part seva.